

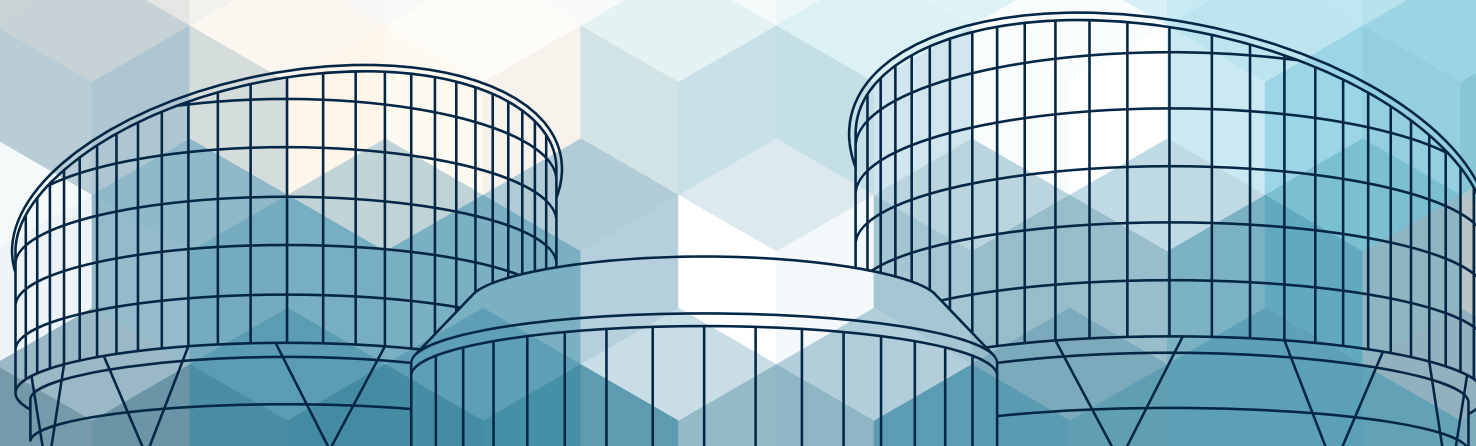
Пројекат финансира
Европска унија

 ПРАВОСУДНА
АКАДЕМИЈА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРАВДЕ

Забрана мучења

Изјава о ограничењу одговорности. Ова публикација је израђена уз помоћ Европске уније. Садржај ове публикације искључива је одговорност пројекта „Подршка Европске уније Правосудној академији“ и ни у ком случају не одражава ставове Европске уније.

Забрана мучења

КАКО КОНВЕНЦИЈА ШТИТИ ОД МУЧЕЊА?

ЧЛАН 3 КОНВЕНЦИЈЕ ГЛАСИ:

„Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.“

Забрана мучења представља једно од основних људских права, чија сврха се огледа у заштити људског достојанства и физичког интегритета. Да би насилно поступање према неком лицу потпало под домашај члана 3, оно мора да достигне одређени ниво озбиљности, који зависи од **интензитета физичког или психичког бола или патње** који је проузрокован али и осталих околности случаја као што су дужина трајања поступања према жртви, физичким и психичким последицама по жртву и у појединим случајевима полу, старости и здравственом стању жртве (в. *Ирска против Уједињеног Краљевства*, пара. 162).

Такође је реч о **апсолутном праву од којег се ни у једном случају не може одступити**. Чак ни у случају оружаног сукоба или ванредног стања.

МЕЂУТИМ, ШТО СЕ СМАТРА „МУЧЕЊЕМ“ А ШТА „НЕЧОВЕЧНИМ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋИМ ПОСТУПАЊЕМ ИЛИ КАЖЊАВАЊЕМ“ У ПРАКСИ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА?

Према пракси Европског суда за људска права, „мучење“, „нечовечно“ и „понижавајуће“ поступање или кажњавање представљају три различита појма.

ШТА ЈЕ МУЧЕЊЕ?

Мучење је најтежи облик повреде члана 3 Конвенције. Европски суд је прихватио одређење мучења какво је предвидела Конвенција Уједињених нација против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака, која је ступила на снагу 26. јуна 1987¹, а према којој тортуре има три конститутивна елемента:

- ① Наношење физичког или менталног бола или патње великог интензитета;
- ② Постојање намере да се наноси бол или патња;
- ③ Тежња за остварењем специфичног циља, попут добијања обавештења или признања, кажњавања или застрашивања.

Интензитет патње је управо најважнији елемент на основу којег се мучење разликује од осталих форми повреде члана 3 Конвенције (нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања). Интензитет патње зависи од неколико чинилаца, попут дужине трајања поступања према жртви; физичким и психичким последицама по жртви; полу, старости и здравственом стању жртве; као и начинима извршења мучења.

Да ли се ради о мучењу у конкретном случају процењује се на основу сагледавања наведених чиниоца у сваком појединачном случају.

¹ Узваничном преводу ове конвенције на српски језик израз „torture“ преводи се као тортуре, док се узваничном преводу Европске конвенције о људским правима исти енглески израз преводи као „мучење“.

Селмуни против Француске, пара. 98-106

ПРИМЕРИ МУЧЕЊА ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

Тешка батинања од стране лица која преузимају радње у предистражном и истражном поступку;

Наношење великог броја удараца подносиоцу и присиљавање на клечање и сличне поступке у току трајања полицијског притвора како би се натерао да призна извршење кривичних дела за која је осумњичен;

Подвргавање лица које се саслушавају, односно испитују електро шокovima;

Лажна смакнућа - случајеви у којима се лицу ставља до знања да ће бити лишен живота али се одустаје у последњем треутку. Код извршилаца постоји само намера застрашивања;

Блокирање чула вида и слуха (стављање капуљача на главу за све време трајања притвора, осим у току испитивања).

ШТА ЈЕ НЕЧОВЕЧНО ПОСТУПАЊЕ?

Поступање противно члану 3 Конвенције које по интензитету или по тежњи за остварењем специфичног циља није довољно да буде проглашено мучењем, потпада под категорију нечовечног поступања.

Нечовечно поступање је стога поступање којим се намерно узрокује тешка патња, физичка или психичка, која је у појединој ситуацији неоправдана и непотребна.

¹ Анализа пресуде *Бито и други против Словачке* налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

ПРИМЕРИ НЕЧОВЕЧНОГ ПОСТУПАЊА ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

Уништавање домова од стране припадника војске или полиције, због чега су њихови власници постали бескућници;

Нечовечно поступање према притвореницима (нпр. шамарање или ударање), које није по интензитету дозвољено да буде проглашено мучењем;

Услови у којима затвореници издржавају казну затвора (недовољно личног простора у ћелијама, лоши хигијенски услови) **могу у одређеним ситуацијама да доведу до повреде члана 3**. Ово ће да зависи и од свих других околности случаја. Код члана 3 је битан укупан положај у коме се подносилац представке налази а не само чин наносења бола и патње.

Ћутање односно пасивност државних органа тужене државе у случају нестанка блиских сродника подносиоца представке, а имајући у виду њихову истинску забринутост због неизвесности судбине њихових ближњих.

Варнава и други против Турске, пара. 200-202

ШТА ЈЕ ПОНИЖАВАЈУЋЕ ПОСТУПАЊЕ?

Понижавајуће поступање је оно које у жртвама буди осећања страха, муке, повређености или подређености, те и води ка понижавању или омаловажавању. Да би се одређено поступање или кажњавање окарактерисало као понижавајуће или нечовечно у смислу члана 3, наступило понижавање односно проузрокована патња мора да садржи одређени степен озбиљности и да превазилази степен понижавања који је иначе својствен сваком виду легитимног поступања или кажњавања (Костело-Робертс против Уједињеног Краљевства, пара. 30, Лабита против Италије, пара. 120).

ПРИМЕРИ ПОНИЖАВАЈУЋЕГ ПОСТУПАЊА ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

Костело-Робертс против Уједињеног Краљевства, пара. 29-32

Телесно кажњавање ученика од стране учитеља;

Услови у којима затвореници издржавају казну затвора (у зависности од околности конкретног случаја, може да се ради или о нечовечном или о понижавајућем поступању);

Станев против Бугарске, пара. 206-213

Услови у којима бораве лица делимично лишена пословне способности у здравственим установама за психијатријско лечење – између осталог, хладне просторије и некавалитетни и недовољни оброци;

М.С.С. против Белгије и Грчке, пара. 223-234

Услови у којима бораве тражиоци азила у укупном трајању од 11 дана у прихватним центрима у којима постоје неодговарајући хигијенски и уопште животни услови. Тачније 145 лица је било смештено на простору од 110 квадратних метара, док је у бројним ћелијама постојао само један кревет за 14 до 17 лица. Такође није постојала одговарајућа вентилација, док су приступ тоалету и дневним активностима били ограничени. Европски суд је утврдивши да се ради у конкретном случају о понижавајућем поступању нагласио да је узео у обзир посебну рањивост тражиоца азила.

Шамар који су малолетнику ударили полицајци који су га ухапсили.

3 Анализа пресуде М.С.С. против Белгије и Грчке налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

КОЈЕ СУ ОБАВЕЗЕ ДРЖАВЕ У ВЕЗИ СА ЧЛАНОМ 3 КОНВЕНЦИЈЕ?

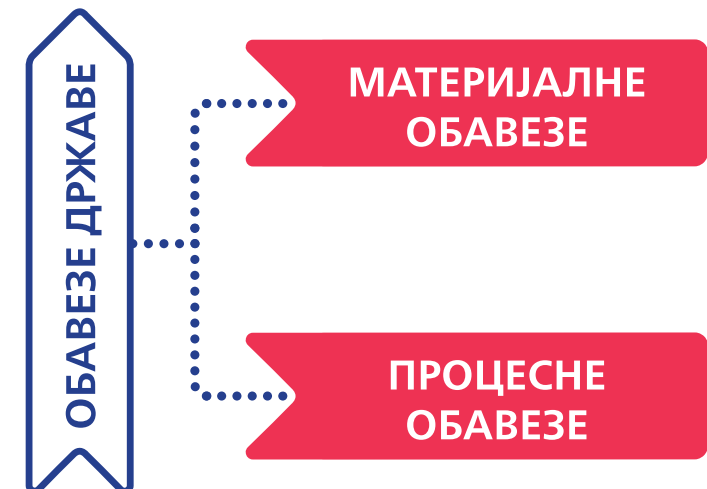
Обавезе државе могу да се раздвоје у две различите групе.

Прву групу чине обавезе **материјалне природе** –

своде се на забрану мучења, која важи за сва лица које на било који начин могу да се доведу у везу са државом. Европски суд та лица назива агентима државе, што би у складу са националном законском терминологијом највише одговарало појму службених лица.

Другу групу чине обавезе **процесне природе** –

захтевају од државних органа да истраже и санкционишу сваки акт мучења, без обзира на својство лица које је наводна жртва мучења (другим речима, без обзира да ли је извршилац мучења део државног апарата или приватно лице).

1

МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ – ЗАБРАНА МУЧЕЊА

Ова обавеза своди се на забрану поступања које се може подвести под једну од категорија које предвиђа члан 3 Конвенције (мучење, нечовечно или понижавајуће поступање или кажњавање). **Она је апсолутна.**

Реч је, наиме, о једној од ретких одредаба Конвенције која не предвиђа одступања, без обзира на околности конкретног случаја.

То значи да лица, која представљају део државне власти (најчешће ће то бити полицајци, војници, чувари затвора итд.), морају да се суздрже од вршења било ког облика мучења, чак и у околностима које могу да се сматрају ванредним, па чак и оним екстремним, попут рата, терористичких напада, елементарних непогода и слично.

ДРИТВИРКУНГ (DRITTWIRKUNG) ЕФЕКАТ

Обавеза државе да спречи мучење и нечовечно и понижавајуће поступање или кажњавање и спроведе истрагу постоји и у случајевима када у наводно поступање није умешана држава него трећа лица.

Према томе, у погледу мучења, нема места примени теста пропорционалности, државама се не признаје поље слободне процене, а ни било каква могућа ванредна околност или чак проглашено ванредно или ратно стање не могу бити основ за одступање од тог апсолутног правила.

ДА ЛИ ЈЕ ЗАКОНИТА УПОТРЕБА СРЕДСТАВА ПРИНУДЕ ТАКОЂЕ МУЧЕЊЕ?

Мучење (у било којем од три облика) треба разликовати од законите употребе средстава принуде (на пример, у сузбијању нереда, приликом хапшења, побуна у затворима итд.). Битно је да употреба средстава принуде буде неопходна с обзиром на понашање лица над којим се таква сила примењује. Свако прекорачење (граница) може да доведе од повреде члана 3 Конвенције у њеном материјалном аспекту, односно оцене да примењена мера представља мучење или нечовечно или понижавајуће поступање. Коначна оцена наравно зависи од околности сваког конкретног случаја.

*Милић и
Никезић против
Црне Горе, пара.
80-82*

Закониту употребу средстава принуде је такође потребно документовати, укључујући и прибављање медицинске документације, тј. лице према коме је била примењена принуда треба одмах да прегледа лекар.

ПОСЕБНО О ПРОТЕРИВАЊУ СТРАНАЦА ИЗ ЗЕМЉЕ:

Међутим, осим у погледу непосредне повреде права на забрану мучења, Европски суд је у развио богату праксу у вези са чланом 3 Конвенције која је тиче протеривања лица које се незаконито налазе на територији држава чланица Савета Европе (посредна повреда права на забрану мучења). Наиме, члан 3 Конвенције забрањује протеривање тих лица у државе њиховог порекла, ако постоје потребни докази који упућују на то да ће власти тих земаља, по протеривању, предузети радње према тим лицима, које представљају мучење или нечовечно или понижавајуће поступање или кажњавање.

Ако, упркос таквим доказима, лице буде протерано, без да су у одговарајућем поступку утврђене све релевантне околности из навода тог лица о могућем мучењу, држава ће бити одговорна за повреду члана 3 Конвенције.

М.С.С. против
Белгије и Грчке⁴,
пара. 365-368

НА КОЈИ НАЧИН ЕВРОПСКИ СУД УТВРЂУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО МУЧЕЊА?

Европски суд користи **стандард доказивања „ван разумне сумње“**, што значи да у ситуацији у којој постоји низ довољно снажних, јасних и усклађених индиција или неспорних чињеничних претпоставки да је дошло до мучења, Европски суд утврђује да је извршено поступање противно члану 3 Конвенције.

У ситуацији у којој постоје такве индиције, **на држави је терет доказивања да до мучења није дошло.**

⁴ Анализа пресуде М.С.С. против Белгије и Грчке налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

Другим речима, држава увек мора да има документовано на који начин је дошло до повреда лица која су лишени слободе по било ком основу, односно лица која су на било који начин дошла у контакт са репресивним апаратом државе, како би се избегло наступање повреде Конвенције. Европски суд, такође, приликом одлучивања нарочито води рачуна о дужини протекла времена од тренутка повређивања лица до тренутка пружања одговарајуће медицинске помоћи, која је праћена потребном документацијом.

ПРИМЕР ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА КАДА МЕДИЦИНСКА ПОМОЋ НИЈЕ БИЛА ПРУЖЕНА БЛАГОВРЕМЕНО:

Европски суд је приликом утврђивања да су ударци које је задобио подносилац представке приликом хапшења довели до повреде члана 3, посебно узео у обзир чињеницу да је подносилац био одведен у болницу тек након 36 часова од тренутка наношења повреда.

Илхан против
Турске, пара.
86-88

³ Анализа пресуде Маркс против Белгије налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

2

ПРОЦЕСНЕ ОБАВЕЗЕ ДРЖАВЕ

Процесне обавезе у вези са чланом 3 Конвенције, траже од државе да сваки случај могућег злостављања на подручју њене надлежности, независно од тога да ли је он последица чина државног агента / службеног лица или трећег лица, делотворно истражи, и ако утврди да је дошло до поступања противном члану 3 Конвенције, санкционише.

Како и када се активира таква процесна обавеза?

Процесна обавеза се активира, односно држава мора да спроведе истрагу увек када лице које тврди да је жртва мучења изнесе „**поткрепљену тврдњу**“ (*arguable claim*) о томе да је било жртва мучења, нечовечног или понижавајућег поступања.

Што значи „поткрепљена тврдња“?

То значи да је навод лица о мучењу (најчешће у облику кривичне пријаве) поткрепљен одговарајућим доказима, те да не постоје очигледне недоследности или противречности у садржини те пријаве.

ВАЖНО!

Појам „истраге“ у конвенцијском смислу има шире значење него у националном праву. Истрага у конвенцијском смислу обухвата све радње које било који државни орган предузима ради разјашњења чињеница неког догађаја и прикупљања доказа, укључујући, између осталог и предистражни поступак, криминалистичко истраживање итд.

Каква мора да буде истрага?

У случају поткрепљеног навода о злостављању, надлежни органи морају да спроведу истрагу која је таква да може да доведе до откривања и кажњавања учиоца.

Три су главна предуслова делотворне истраге. Истрага мора да буде:

- ① Темелјна
- ② Брза
- ③ Независна

Што значе ова три захтева?

A

ТЕМЕЉНОСТ ИСТРАГЕ

Захтевом делотворности истраге поставља се обавеза пред државне органе да **спроведе истрагу квалитета**, који може да доведе до потенцијалног извршиоца, и доказа о извршеном делу. Конкретније, то значи да је истрага спроведена професионално и стручно, од стране лица који су пратили све трагове које могу да доведу до извршиоца, прикупили сву релевантну документацију (најчешће медицинску), саслушали све осумњичене, разговарали са свим потенцијалним сведоцима, прикупили све форензичке доказе итд.

4 Анализа пресуде Врзић против Хрватске налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

У пракси, ради се о обавези **предузимања свих логичних корака (са криминалистичког становишта)** који могу довести до извршиоца и доказа. Не постоји императив проналаска и кажњавања извршиоца, већ императив спровођења квалитетне истраге, неvezано од коначног исхода кривичног поступка (обавеза истраге није обавеза резултата, већ обавеза средства).

ПРИМЕР ИСТРАГЕ КОЈА НЕ ИСПУЊАВА ЗАХТЕВ ТЕМЕЉНОСТИ ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

У конкретном случају, надлежно јавно тужилаштво је одбацило кривичне пријаве подносилаца представке у којима су навели да су претрпели злостављање од стране затворских стражара. При томе, оно није узело у обзир изјаве које су дали сами подносиоци, већ је расправљало о нанетим повредама на прилично неодређен начин, углавном се позивајући на „затворенике“ у општем смислу, а не посебно на подносиоце представке и њихове повреде. Даље, иако је надлежни истражни судија саслушао подносиоце представке, он никада није саслушао сведоке, на које су се подносиоци представке позивали у својим кривичним пријавама, нити полицајце или затворске чуваре. Штавише, подносиоцима представке није пружена прилика да се суоче са онима који су их наводно злостављали, иако су постојали докази о идентитету како полицајаца који су користили мере принуде за време интервенције, тако и умешаних затворских стражара. Европски суд је, између осталог, због наведених мањкавости утврдио наступање повреде процесног аспекта члана 3.

Хабими и други против Србије, пара. 76-83, и М.С. против Хрватске (бр. 2)⁵, пара. 78-85.

⁵ Анализа пресуде *М.С. против Хрватске* налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

Б

БРЗИНА ИСТРАГЕ

Захтев брзине истраге значи да истрага мора да се спроведе **без неразумно дугих застоја у поступању**. Логика криминалистичке истраге тражи да се сви тражени докази прикупе што је могуће пре. То се у првом реду односи на саслушавање могућих сведока, чији искази, због природе функционисања људске меморије, губе на детаљности и поузданости. Неоправданим застојима у поступању угрожава се и сама делотворност истраге, па самим тиме и могућност државе да испуни своју процесну обавезу на основу члана 3 Конвенције.

Осим тога, спровођењем брзе истраге обезбеђује се и поверење јавности у владавину права.

Држава сваки застој у истрази мора да оправда објективним околностима које су довеле до застоја, како би избегла повреду члана 3 Конвенције.

ПРИМЕР ИСТРАГЕ КОЈА НЕ ИСПУЊАВА ЗАХТЕВ АЖУРНОСТИ ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

Европски суд је утврдио у конкретном случају да је неактивност органа кривичног гоњења (полиције, истражног судије и судије у кривичном поступку) поводом навода о сексуалном злостављању подносиоце довела до неоправдано дугог трајања кривичног поступка. Наиме, од подношења кривичне пријаве па до правоснажне пресуде протекло је више од седам година. Такво поступање неспојиво је са захтевом ажурности истраге који предвиђа Конвенција. Због тога је Европски суд утврдио повреду процесног аспекта члана 3 Конвенције.

Ипсилон против Словеније⁶, пара. 95-100

ПРИМЕР ИСТРАГЕ КОЈА НЕ ИСПУЊАВА ЗАХТЕВ НЕЗАВИСНОСТИ ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА:

Припадници ромске мањине пријавили су полицајце због злостављања, истичући да су их полицајци физички напали. Истрагу тог поступања спровели су полицајци из исте полицијске станице којој су припадали и осумњичени полицајци. Јавни тужилац није сам предузео никакве радње у истрази, већ је одбацио кривичну пријаву ослонивши се на резултате истраге какве су му предочили полицајци.

Ђурђевић против Хрватске, пара. 83-95

ПРИМЕР ИЗ ПРАКСЕ ЕВРОПСКОГ СУДА КАДА ЈЕ ОДСУСТВО НЕЗАВИСНЕ ИСТРАГЕ БИЛО УСПЕШНО ОТКЛОЊЕНО У ДАЉЕМ ТОКУ ПОСТУПКА:

Истрага коју је спровела унутрашња контрола МУП-а и јавно тужилаштво није била независна. Док су интерну истрагу спровели полицијски службеници који су били подређени истом ланцу команде као и полицајци под истрагом, накнадну истрагу је спровео јавни тужилац који је своју одлуку о одбацивању кривичне пријаве подносиоца засновао искључиво на резултатима интерне полицијске истраге, без да је предузео било какве даље радње у циљу преиспитивања полицијске верзије догађаја. И поред тога, није дошло до повреде члана 3 у процесном аспекту због тога што су домаћи судови у даљем току поступка применом начела контрадикторности размотрили сва релевантна питања и извели и ценили све релевантне доказе, укључујући саслушавање широког круга лица и на тај начин отклонили недостатке који су постојали у истрази и обезбедили да се утврде све релевантне чињенице.

Ђекић и други против Србије, пара. 30-39

Што значи да истрага мора да буде независна?

НЕЗАВИСНОСТ ИСТРАГЕ

Овај захтев тражи од **истражних органа да буду независни од могућих извршиоца мучења**. У том смислу, из спровођења истраге морају бити искључена сва лица који су на било који начин (институционално или лично) повезани са могућима извршиоцима, како би се искључила сумња на постојање сукоба интереса.

Тај захтев се по правилу односи се на ситуације у којима су наводни извршиоци мучења припадници државног апарата.

⁶ Анализа пресуде *Ипсилон против Словеније* налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

Напомена: Иако је, дакле, повреда Конвенције у овом предмету избегнута брзим и темељним поступањем надлежног првостепеног суда, потребно је имати у виду да из праксе Европског суда произилази да су веома ретке ситуације у којима се недостаци настали у истрази успевају да отклоне у каснијем кривичном поступку.

ИСТРАГА И ДИСКРИМИНАЦИЈА:

Поред горе наведена три захтева, Европски суд поставља додатан захтев у погледу истраге кривичних дела која су почињена из мржње према припадницима мањина (нпр. расно мотивисано насиље), те предвиђа да надлежни органи морају да предузму све што се разумно може предузети како би се разоткрили евентуални расистички мотиви и утврдило да ли су у датим догађајима било какву улогу имали етнички или религијски мотивисана мржња или предрасуде. Уколико се то не учини и уколико се расно подстакнуто насиље и бруталност третира подједнако као и случајеви у којима нема расистичких елемената, то би значило да се затварају очи пред специфичним одликама аката који посебно деструктивно делују на основна права. Пропуст државних органа да предузме такве мере Европски суд тумачи као дискриминацију.

Шечић против Хрватске пара. 66-70 и Милановић против Србије⁷, пара. 96-101

⁷ Анализа пресуде *Милановић против Србије* налази се у одељку под називом „Анализе пресуда“.

НАВОЂЕНА ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА

БРОЈ	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	БРОЈ ПРЕДСТАВКЕ	ДАТУМ ДОНОШЕЊА
1.	<i>Варнава и други против Турске (Varnava and Others v. Turkey)</i>	16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 и 16073/90	пресуда Великог већа од 18. септембра 2009.
2.	<i>Ђекић и други против Србије (Đekić and Others v. Serbia)</i>	32277/07	пресуда од 29. априла 2014.
3.	<i>Ђурђевић против Хрватске (Đurđević v. Croatia)</i>	52442/09	пресуда од 19. јула 2011.
4.	<i>Илхан против Турске (Ilhan v. Turkey)</i>	22277/93	пресуда Великог већа од 27. јуна 2000.
5.	<i>Ипсилон против Словеније (Y. v. Slovenia)</i>	41107/10	пресуда од 28. маја 2015.
6.	<i>Ирска против Уједињеног Краљевства (Ireland v. The United Kingdom)</i>	5310/71	пресуда од 18. јануара 1978.
7.	<i>Костело-Робертс против Уједињеног Краљевства (Costello-Roberts v. The United Kingdom)</i>	13134/87	пресуда од 25. марта 1993.
8.	<i>Лабита против Италије (Labita v. Italy)</i>	26772/95	пресуда Великог већа од 6. априла 2000.
9.	<i>Милановић против Србије</i>	44614/07	пресуда од 14. децембра 2010.

НАВОЂЕНА ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА

10.	<i>М.С.С. против Белгије и Грчке</i>	30696/09	пресуда Великог већа од 21. јануара 2011.
11.	<i>Милић и Никезић против Црне Горе (Milić and Nikezić v. Montenegro)</i>	54999/10 и 10609/11	пресуда од 28. априла 2015.
12.	<i>М.С. против Хрватске (бр. 2) (M.S. v. Croatia (no. 2))</i>	75450/12	пресуда од 19. фебруара 2015.
13.	<i>Селмуни против Француске (Selmouni v. France)</i>	25803/94	пресуда Великог већа од 28. јула 1999.
14.	<i>Станев против Бугарске (Stanev v. Bulgaria)</i>	36760/06	пресуда Великог већа од 17. јануара 2012.
15.	<i>Станимировић против Србије (Stanimirović v. Serbia)</i>	26088/06	пресуда од 18. октобра 2011.
16.	<i>Хабими и други против Србије (Habimi and Others v. Serbia)</i>	19072/08	пресуда од 3. јуна 2014.
17.	<i>Шечић против Хрватске (Šečić v. Croatia)</i>	40116/02	пресуда од 31. маја 2007.

ПОДРШКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ ПРАВОСУДНОЈ АКАДЕМИЈИ
Теразије 8/1, 11000 Београд, Србија

T: +381 11 3023 866

F: +381 11 3023 877

info@jap.rs

**BRITISH
COUNCIL**

Пројекат спроводи конзорцијум
који предводи British Council